

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

A: KADEMIJA
S: CENSKIH
U: MJETNOSTI
S: ARAJEVO

PRIRUČNIK ZA NAVOĐENJE IZVORA U NAUČNIM I STRUČNIM RADOVIMA

Sarajevo, 2011. godine

**PRIRUČNIK ZA
NAVOĐENJE IZVORA
U NAUČNIM I
STRUČNIM RADOVIMA**

PRIRUČNIK ZA NAVOĐENJE IZVORA U NAUČNIM I STRUČNIM RADOVIMA

Urednica:

Jasna Lipa

Izdavač:

Akademija scenskih umjetnosti u Sarajevu

Godina izdanja:

2011.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

001.811(035)

PRIRUČNIK za navođenje izvora u naučnim i
stručnim radovima / [urednica Jasna Lipa]. -

Sarajevo : Akademija scenskih umjetnosti, 2011. -
40 str. : graf. prikazi ; 21 cm

Bibliografija: str. 39-40.

ISBN 978-9958-9409-4-1

COBISS.BH-ID 19096070

Ovaj priručnik, koji za cilj ima unapređenje nivoa svijesti i znanja o značaju poštivanja i zaštite prava intelektualnog vlasništva, pripremljen je zahvaljujući pomoći američkog naroda putem Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Podršku u realizaciji i štampanju publikacije pružio je projekat

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Intellectual Property Rights (IPR) Protection
in Bosnia and Herzegovina**

Stanovišta iznijeta u ovom priručniku predstavljaju mišljenja urednika, a ne nužno i stanovišta USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

SADRŽAJ

UVOD.....	5
1. PLAGIJARIZAM	7
2. CHICAGO SISTEM NAVOĐENJA REFERENCI	8
3. CITIRANJE REFERENCI U TEKSTU.....	11
3.1. Autorovo ime citirano u tekstu	11
3.2. Autor nije direktno citiran u tekstu	11
3.3. Veći broj radova istog autora objavljena u različitim godinama	12
3.4. Imena dvaju autora različitih radova citiranih u istoj rečenici.....	13
3.5. Imena dvaju autora istog rada citiranog u tekstu	13
3.6. Radovi koji imaju više autora	14
3.7. Nepoznat autor.....	15
3.8. Nepoznata godina objave rada	15
3.9. Doslovno preuzimanje dijela teksta drugih autora	15
3.10. Poglavlja u editovanim knjigama	17
3.11. Sekundarni izvori.....	18
3.12. Tabele, dijagrami i slike.....	19
3.13. Radovi koje su objavile različite organizacije	20
3.14. Web izvori u tekstu.....	22
4. NAVOĐENJE REFERENCI U FUSNOTAMA I BIBLIOGRAFIJI RADOVA.....	23
4.1. Knjige	23
4.1.1. Knjiga jednog autora	24
4.1.2. Knjiga dva autora	25

4.1.3. Knjige sa više od tri autora	25
4.1.4. Editovane knjige	26
4.1.5. Enciklopedija ili rječnik.....	26
4.1.6. Stranica, dio ili poglavlje knjige	27
4.1.7. E-knjiga na internetu	28
4.2. Članci.....	29
4.2.1. Članak objavljen u stručnom časopisu	30
4.2.2. Članak objavljen u elektronskom obliku.....	30
4.2.3. Novinski članak	31
4.2.4. Novinski članak na internetu	31
4.3. Druge vrste dokumenata	32
4.3.1. Diplomski rad, magistarski rad i disertacija	32
4.3.2. Dokumenti s interneta.....	32
4.3.3. Katalozi i poster.....	33
4.3.4. Umjetnine i fotografije	34
4.3.5. Zakonodavni i sudski akti	35
4.3.6. Film i televizija	35
4.3.7. Zvučni zapis.....	37
4.3.8. Intervju.....	37
5. BIBLIOGRAFIJA RADOVA.....	39

UVOD

Znanju o nepoznatom umjetnost priznaje i pridaje lični pečat, dok se nauka orijentira na postavljanje teoretske hipoteze, te na proces njezine validacije i primjene.

Rezultati istraživanja i naučne spoznaje u oblasti umjetnosti trebaju/ trebali bi da imaju isti značaj kao i oni rezultati spoznaje u društvenim i prirodnim naukama.

Publiciranjem ovog priručnika želimo dati podsticaj ovakvoj vrsti naučno-umjetničkog stvaralaštva, te potaknuti djelatnike u oblasti umjetnosti da postanu aktivni sudionici naučne produkcije u Bosni i Hercegovini. Pri tome, stvaralaštvo navedene kategorije mora biti temeljeno na jednakim kvalitativnim osnovama.

U naučnim krugovima, *referenca* predstavlja informaciju koja je potrebna čitatelju u prepoznavanju i pronalasku korištenog izvora. Prilikom navođenja izvora reference moraju biti tačne, kompletne i dosljedno primjenjivane.¹

Tri osnovna pravila navođenja referenci su:

- Svaki put kada koristite tuđu misao, ideju ili stav upotrijebite referencu.
- Referencu trebate naznačiti i kada:
 - ◆ Parafrazirate (izrazite tuđu misao vlastitim riječima);
 - ◆ Citirate (potpuno izrazite tuđu misao);
 - ◆ Kopirate (iskoristite tuđu tabelu, dijagram ili sliku);
 - ◆ Sažimate (izrazite tuđu misao vlastitim riječima u redukovanom obliku).
- Svaka referenca se mora pojaviti dva puta u dokumentu:

1 P. Zelenika, *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*, 4. izdanje (Rijeka: Ekonomski fakultet, 2001).

- ◆ Kao referenca u tekstu;
- ◆ Kao dio bibliografije radova na kraju dokumenta.

S druge strane, pod *citiranjem* se podrazumijeva od riječi do riječi pisano ili usmeno navođenje dijelova tuđeg teksta ili riječi koje se mogu izvorno provjeriti.²

Citiranjem se ostvaruje nekoliko ciljeva:

- Omogućava se lakše pronalaženje dodatne informacije o temi;
- Povećava se stručnost i kredibilitet rada;
- Omogućava se lakša provjera tačnosti i pouzdanosti sadržaja rada;
- Izbjegava se plagiranje i zasluge se pripisuju autoru koji ih zaslužuje.

Postoji više sistema citiranja izvora, a svaki od navednih sistema podrazumijeva precizan skup pravila za navođenje izvora u tekstu naučnog ili stručnog rada i način njihovog navođenja. Cilj je da se u tekstu može prepoznati šta pripada samom autoru, a šta je preuzeto od drugih autora/izvora. Jednom usvojeni način navođenja potrebno je dosljedno primjenjivati u cijelom radu.

Izradi ovog priručnika pristupili smo kako iz želje da se spriječi degradacija tako i iz potrebe očuvanja kontinuiteta naučno-umjetničkog rada na našoj Akademiji. Smatramo da su kvalitetni naučni radovi, iz oblasti performativne umjetnosti, podjednako važno svjedočanstvo o savremenom razvoju i afirmaciji u međunarodnim krugovima.

Zbog jednostavnosti, Akademija scenskih umjetnosti u Sarajevu izradom ovog Priručnika preporučuje korištenje numeričkog – Chicago sistema navođenja referenci, kako bi se što kvalitetnije organiziralo i iskazalo znanje stečeno u teorijskom i praktičnom radu naših nastavnika i studenata.

² Ibid.

1. PLAGIJARIZAM

Plagijat (lat. *plagium* – “krađa ljudi”) predstavlja prepisivanje iz tuđih djela te nedopušteno prisvajanje tuđeg duhovnog vlasništva.³

Plagijarizam (lat. *plagiarius* – “učenjak lopov”) je nedopušteno prisvajanje tuđeg duhovnog vlasništva tj. svako korištenje tuđih ideja, mišljenja ili teorija, bilo doslovno, bilo parafrazirano, u kojem se ne navodi autor, odnosno izvor informacija.⁴

Takav “kopiraj/preuzmi” čin predstavlja krađu autorstva, te je potpuno neprihvatljiv u stručnim i naučnim, pa tako i studentskim radovima.

Na većini svjetskih univerziteta i fakulteta plagijarizam predstavlja težu povredu etičkog standarda i povlači disciplinsku odgovornost i sankcije.

Najveći problem s kojim se učesnici u akademskom procesu susreću jeste upravo plagijarizam. To je jedan od najčešćih načina ugrožavanja akademskog integriteta autora i uzrok stalnih sukoba na relaciji student – profesor.

Kopiranje, korištenje ili na bilo koji drugi način iskorištavanje tuđih ideja, riječi ili kreacija, bez navođenja izvora u odgovarajućem obliku, je zabranjeno. Promjena par riječi u frazi nije dovoljna da se izvorni materijal pretvori u “vlastite riječi”. Promjena reda riječi u rečenici također nije prihvatljiva, kao ni korištenje sinonima, npr. promjena sa “zrak” na “vazduh”.

Prilikom pisanja radova moguće je koristiti tuđe riječi i ideje, ali uz obavezno označavanje i navođenje izvora iz kojih su te riječi i ideje preuzete. Osobe koje čitaju rad mogu čak i po samim rečenicama

³ B. Anić et al, *Rječnik stranih riječi* (Beograd: Biografika a.d. Subotica, 2001).

⁴ Ibid.

prepoznati da li je ono što je napisano originalno djelo ili tek preuzeti dio teksta.

Navođenje referenci, kao neizostavni dio svakog naučnog i stručnog djela, doprinosi kvalitetu tog rada.

Priprema za pisanje rada bi trebala započeti proučavanjem i pregledavanjem postojećih izvora, eventualnim istraživanjem, i tek na kraju davanjem ličnog pečata, odnosno pisanjem vlastitog rada.⁵

2. CHICAGO SISTEM NAVOĐENJA REFERENCI

Chicago sistem za navođenje referenci predstavlja jedan od načina citiranja u društvenim i humanističkim naukama, a posebno u umjetnosti. Osnovna karakteristika ovog stila, je korištenje fusnoti na kraju stranice i bibliografije radova na kraju dokumenta.

Pravila prilikom navođenja izvora u fusnotama su:

- Upotrijebite fusnote da označite sve korištene izvore;
- U okviru dokumenta, broj fusnote je naznačen iza tačke;
- Fusnote se navode na kraju svake stranice vašeg rada;
- Broj fusnote mora slijediti numerički niz;
- Kada citirate izvor, prvo navedite ime ili inicijal(e) imena autora pa prezime;
- Prvi put kada citirate izvor, navedite puni naziv istog, a svaki sljedeći put koristite **ibid** ili **above n** (iznad n);
- U okviru fusnote, ukoliko je poznato, navedite broj stranice, dijela ili poglavlja knjige;
- Nakon navođenja izvora upotrijebite tačku.

5 M. Arslanagić i S. Kadić eds., *Priručnik za navođenje izvora u naučnim i stručnim radovima* (Sarajevo: Ekonomski fakultet, 2010), 5.

Pravila prilikom navođenja izvora u bibliografiji radova su:

- Podijelite bibliografiju u sekcije:
 - ◆ Knjige;
 - ◆ Članci/Izveštaji;
 - ◆ Ostalo.
- Pod svakim podnaslovom, izvore navedite abecednim redom;
- Reference koje označavaju broj stranice, paragrafa ili poglavlja ovdje ne treba navoditi;
- Kada citirate izvor, za razliku od fusnote, prvo navedite autorovo prezime pa onda ime ili inicijal(e);
- Nakon navođenja izvora upotrijebite tačku.

Skraćenice koje se često koriste prilikom citiranja su:

- **art. (articulus)** – član
- **cf. (confer)** – usporedi
- **etc. (et cetera)** – i tako dalje
- **ibid.** ili **ib. (ibidem)** – na istom mjestu
- **in fine** – konačno, na kraju (knjige)
- **inf. (infra)** – ispod (upućuje na ono što će doći kasnije)
- **loc. cit.** ili **l.c. (loco citato)** – na navedenom mjestu
- **op. cit.** ili **o.c. (opus citatum)** – u navedenom djelu (u djelu koje je već ranije spomenuto)
- **pag.** ili **p. (pagina)** – stranica u knjizi
- **sup. (supra)** – ispred, prije (upućuje na ranije podatke)
- **t. (tomus)** – tom, svezak
- **v.v. (vice versa)** - obrnuto

Robert Harris je dizajnirao pojednostavljene dijagrame kako bi ukazao na to šta je potrebno citirati u naučnim i stručnim radovima.⁶

6 R. Harris, *The plagiarism handbook: struggles for preventing, detecting and dealing with plagiarism* (Pyrzczak Publishing, 2001), citirano prema Central Queensland University, *Harvard (author-date) referencing guide* (January, 2010) <http://www.library.uow.edu.au/content/groups/public/@web/@health/documents/doc/uow025425.pdf> (05. juli 2011).

Isti su dole navedeni.

Slika 1. Citiranje vlastite ideje

Izvor: R. Harris (2001), 155.

Slika 2. Citiranje tuđih riječi i ideja

Izvor: R. Harris (2001), 158.

3. CITIRANJE REFERENCI U TEKSTU

Dalje u tekstu su navedeni primjeri pravilnog citiranja prilikom pisanja, te su obuhvaćene sve varijacije.

3.1. Autorovo ime citirano u tekstu

Kada se u tekstu poziva na rad nekog autora, odmah iza prezimena se navodi referenca, a u fusnoti njeno objašnjenje.

Primjer:

U tekstu:

Kao što Bordwell¹ tvrdi da...

U fusnoti:

.....

¹David Bordwell, *Figures traced in light: on cinematic staging* (Los Angeles: University of California Press, 2005).

3.2. Autor nije direktno citiran u tekstu

Ukoliko se neko djelo želi citirati bez navođenja autora u tekstu, tada se referenca datog dijela teksta navodi u fusnoti.

Primjer:

U tekstu:

Kada se snima scena u zatvorenom prostoru¹ potrebno je...

U fusnoti:

.....

¹David Bordwell, *Figures traced in light: on cinematic staging* (Los Angeles: University of California Press, 2005).

3.3. Veći broj radova istog autora objavljena u različitim godinama

Kada se poziva na radove istog autora koji su objavljeni u različitim godinama, u tekstu se navode numerirane reference, a u fusnoti i bibliografiji radova objašnjenje istih. Treba imati na umu da se djela navode hronološkim redom u zavisnosti od godine njihovog objavljivanja.

Primjer:**U tekstu:**

U svojim djelima Brockett^{1,2} objašnjava da...

U fusnoti:

.....

¹Oscar G. Brockett, *History of the theatre* (Boston: Allyn and Bacon, 1968).

²Oscar G. Brockett, *The theatre: An introduction* (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1974).

3.4. Imena dvaju autora različitih radova citiranih u istoj rečenici

Ako se u tekstu poziva na radove dvaju autora, uz direktno navođenje njihovih prezimena u istoj rečenici, odmah iza prezimena navodimo reference, a u fusnoti njihovo objašnjenje.

Primjer:

U tekstu:

Artaud¹ i Brockett² navode da...

U fusnoti:

.....

¹Antonin Artaud, *Pozorište i njegov dvojniki*, prevod i predgovor Mirjana Miočinović (Beograd: Prosveta, 1971).

²Oscar Gross Brockett, *The theatre: An introduction* (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1974).

3.5. Imena dvaju autora istog rada citiranog u tekstu

Kada se u tekstu poziva na rad dvaju autora, pored imena zadnjeg prezimena se navodi numerirana referenca.

Primjer:

U tekstu:

Brockett i Hildy¹ objašnjavaju da...

U fusnoti:

.....

¹Oscar G. Brockett and Franklin J. Hildy, *History of the theatre* (Boston: Allyn and Bacon, 1999).

3.6. Radovi koji imaju više autora

Ako se u tekstu poziva na rad koji ima od dva do tri autora potrebno je navesti njihova imena, te koristiti veznik „i“ kako bi se razdvojila zadnja dva autora.

Ukoliko se u tekstu pozivate na rad koji ima više od tri autora, navodi se prezime samo prvog autora i iza njega općeprihvaćena skraćenica „et al.“ (skr. od lat. *et alii* – “i ostali”).

Primjer 1:

U tekstu:

U djelu *Century of innovation: a history of European and American theatre and drama since 1870*¹ se spominje....

U fusnoti:

.....

¹Oscar G. Brockett and Robert R. Findlay, *Century of innovation: a history of European and American theatre and drama since 1870* (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1973).

Primjer 2:

U tekstu:

U djelu *Spomenice i tekstovi*² se naglašava da....

U fusnoti:

.....

²Zehra Kreho et al., *Spomenice i tekstovi* (Sarajevo: Narodno pozorište, 2006).

3.7. Nepoznat autor

U slučajevima kada nije poznat autor nekog rada, referencu započnite sa nazivom datog djela.

Primjer:

U tekstu:

U djelu *Savremena drama i pozorište u Bosni i Hercegovini*¹ se govori o...

U fusnoti:

.....

¹*Savremena drama i pozorište u Bosni i Hercegovini – dramaturški spisi* (Novi Sad: Sterijino pozorje, 1984).

3.8. Nepoznata godina objave rada

U slučajevima kad je nepoznata godina objave rada, koristi se skraćena „s. a.“ (skr. od *sine anno* – „bez godine izdanja“).

- **s. l. – sine loco** – kada je nepoznato mjesto izdavanja
- **s. n. – sine nomine** – kada je nepoznat naziv izdavača

3.9. Doslovno preuzimanje dijela teksta drugih autora

Kod doslovnog citiranja do dvije linije teksta, uobičajeno je koristiti princip s navodnim znacima. Kod doslovnog citiranja teksta dužeg od dvije linije, koristi se princip zasebnog odlomka teksta. Preporuka je da se taj citat posebno naglasi uvlačenjem teksta (samo lijeva margina) i otkuca manjim slovima. U ovom slučaju ne upotrebljavaju se znaci navoda.

Primjer 1:**U tekstu:**

David Bordwell je naglasio: „Najradikalnija stvar koju danas možete učiniti u Hollywood-u je da kameru stavite na stalak, postavite je na odgovarajuću udaljenost od akcije i jednostavno pustite scenu da se odigra“¹

U fusnoti:

.....

¹David Bordwell, *Figures traced in light: on cinematic staging* (Los Angeles: University of California Press, 2005), 29.

Primjer 2:**U tekstu:**

Kada se pravilno izražavate, svaki atom vašeg tijela bi, prirodno i bez razmišljanja, trebao biti uključenjen u proces govora. Posmatrajte dijete kako plače, pticu kako pjeva ili psa kako laje. U svakom od navedenih primjera možete primjetiti da je čitavo tijelo subjekta uključeno u proces stvaranja zvuka. Kada posmatrate nastup velikih glumaca možete vidjeti isti stupanj uključenosti, cjelokupne tjelesne energije, u procesu govora. Dakle, pričati na sceni podrazumijeva potpunu uključenost tijela. To nikada nije samo pokret od vrata naviše.²

U fusnoti:

.....

²Patsy Rodenburg, *The actor speaks: voice and the performer* (New York: Palgrave Macmillan, 2002), 14.

3.10. Poglavlja u editovanim knjigama

Ukoliko se poziva na autora poglavlja koje je objavljeno u sklopu knjige čiji je redaktor (editor) bio/bila druga osoba, u tekstu treba da bude navedeno ime autora poglavlja, a ne redaktor.

Primjer:

U tekstu:

U djelu *The Lady Vanishes: Women and Property Rights in Nineteenth Century New South Wales*¹ Wright navodi da...

U fusnoti:

.....

¹Nancy E. Wright, 'The Lady Vanishes: Women and Property Rights in Nineteenth Century New South Wales' in John McLaren, A. R. Buck and Nancy E. Wright eds., *Despotic Dominion: Property Rights in British Settler Societies* (UBC Press, 2005), 190-193.

3.11. Sekundarni izvori

Ukoliko se pozivate na rad čiji original iz nekog razloga nije bilo moguće pročitati, nego je u radu drugog autora nađena njegova referenca, takav rad postaje "sekundarni izvor" i kao takav se treba citirati.

Primjer:

U tekstu:

U djelu *Guide to Life and Literature of the Southwest*¹ se navodi...

U fusnoti:

.....

¹J. Frank Dobie, *Guide to Life and Literature of the Southwest* (Austin: University of Texas Press, 1943), 50-51, quoted in David Dary, *The Santa Fe Trail; Its History, Legends, and Lore* (New York: Alfred A. Knopf, 2000), 311.

3.12. Tabele, dijagrami i slike

Bilo koji materijali, kao što su tabele, grafikoni, dijagrami, slike, skice i sl. koji su preuzeti iz nekog izvora trebaju biti navedeni kao takvi. Također, tabele i dijagrami trebaju imati svoj naslov, koji pruža odgovarajuće objašnjenje, dok se izvor navodi ispod istih.

Primjer 1:

Tabela 1. Rang lista pet najgledanijih dokumentaraca

Redni broj	Žanr	Naslov dokumentarca	Broj gledanja
1.	Geopolitika	Zeitgeist	29.697
2.	Misterije	2012. – Kraj svijeta	25.681
3.	Misterije	Masoni – Slobodni zidari	15.798
4.	Lifestyle	Jamajka – Najopasnije bande	15.420
5.	Lifestyle	Navijački huligani	14.512

Izvor: *Top dokumentarci* (2011).

Slike, dijagrami, grafovi, sheme i sl., dakle sve osim tabela, mogu se navesti pod naslovom "Slika", iza čega slijedi broj, potom objašnjenje, dok je izvor ispod iste.

Primjer 2:

Slika 1. Akademija scenskih umjetnosti u Sarajevu, otvorena scena Obala

Izvor: *Historijat otvorene scene Obala* (2011).

3.13. Radovi koje su objavile različite organizacije

Kada je naučni rad objavljen od strane neke organizacije, udruženja, kompanije, državne institucije, nevladine organizacije i sl., navode se sljedeći podaci:

Naziv organizacije, *Naziv djela* (Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja).

Prihvatljivo je da se koristi službena skraćunica organizacije u tekstu, s tim da se puni naziv mora navesti prvi put, a skraćunica u zagradi. Svaki naredni put, dozvoljeno je korištenje samo skraćunice.

Primjer 1:**U tekstu:**

U djelu *Investing in cultural diversity and intercultural dialogue*¹ se navodi da...

U fusnoti:

.....

¹United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *Investing in cultural diversity and intercultural dialogue* (Paris: UNESCO, 2009).

Primjer 2:**U tekstu:**

Organizacija UNESCO² je u svom izvještaju iz 2009. godine navela da...

U fusnoti:

.....

²UNESCO, *Investing in cultural diversity and intercultural dialogue* (Paris: UNESCO, 2009).

3.14. Web izvori u tekstu

Ako se citira literatura sa Interneta, navodi se autor ili naziv organizacije, naslov dokumenta i godina objavljivanja, ako je to poznato. Ukoliko autor nije poznat, referencu započnite s naslovom djela, te navedite godinu kada je web stranica postavljena ili osvježena.

Primjer:

U tekstu:

U djelu *Zakon o prosvjetnoj inspekciji*¹ navodi se da...

U fusnoti:

.....

¹Skupština Kantona Sarajevo, „Zakon o prosvjetnoj inspekciji“, *Službene novine Kantona Sarajevo*, br. 9 (2000) <http://portal.monks.ba/start/Portals/0/Zakon%20o%20prosvjetnoj%20inspekciji.doc> (1. august 2011).

4. NAVOĐENJE REFERENCI U FUSNOTAMA I BIBLIOGRAFIJI RADOVA

U ovoj sekciji prikazane su osnovne razlike prilikom navođenja referenci u fusnotama i u bibliografiji radova.

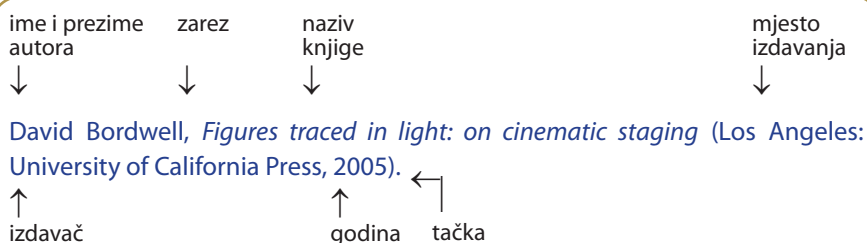
4.1. Knjige

Prilikom navođenja referenci za knjige potrebni elementi su:

Za fusnotu:

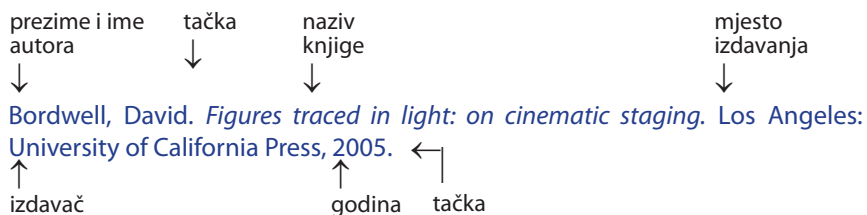
Ime(na) ili inicijali i prezime(na) autora, *Naziv djela* (Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja), tačan broj stranice.

Pojašnjenje:

Za bibliografiju radova:

Prezime(na) i ime(na) ili inicijali autora. *Naziv djela*. Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja.

Pojašnjenje:**4.1.1. Knjiga jednog autora****Primjer 1:****U fusnoti:**

.....

¹Antonin Artaud, *Pozorište i njegov dvojniki* (Beograd: Prosveta, 1971).

U bibliografiji radova:

Artaud, Antonin. *Pozorište i njegov dvojniki*. Beograd: Prosveta, 1971.

4.1.2. Knjiga dva autora

Primjer:**U fusnoti:**

.....

³Oscar G. Brockett and Robert R. Findlay, *Century of innovation: a history of European and American theatre and drama since 1870* (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1973).

U bibliografiji radova:

Brockett, Oscar G. and Findlay, Robert R. *Century of innovation: a history of European and American theatre and drama since 1870*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1973.

4.1.3. Knjige sa više od tri autora

Primjer:**U fusnoti:**

.....

⁴Zehra Kreho et al., *Spomenice i tekstovi* (Sarajevo: Narodno pozorište, 2006).

U bibliografiji radova:

Kreho, Zehra et al. *Spomenice i tekstovi*. Sarajevo: Narodno pozorište, 2006.

4.1.4. Editovane knjige

Primjer:

U fusnoti:

.....

⁵Alfred Hitchcock, *Hitchcock on Hitchcock: selected writings and interviews*, Sidney Gottlieb ed. (Los Angeles: University of California Press, 1997).

U bibliografiji radova:

Hitchcock, Alfred. *Hitchcock on Hitchcock: selected writings and interviews*. Gottlieb, Sidney ed. Los Angeles: University of California Press, 1997.

4.1.5. Enciklopedija ili rječnik

Primjer:

U fusnoti:

.....

⁶Bratoljub Klaić, *Rječnik stranih riječi: tuđinice i posuđenice (A-Ž)*, priredio Željko Klaić (Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske, 1990), s.v. „dijafilm“.

Napomena:

- **s.v.** je opšteprihvaćena skraćnica za **sub verbo (ispod riječi)**;
- referenca za enciklopediju ili rječnik se obično **NE** navodi u bibliografiji radova.

4.1.6. Stranica, dio ili poglavlje knjige

Primjer za stranicu:

U fusnoti:

.....

⁷André Veinstein, *Pozorišna režija: Njena estetska uloga*, prevod M. Šafarik i I. Pavlović-Marković (Beograd: Univerzitet umjetnosti, 1983), 128.

Primjer za dio knjige:

U fusnoti:

.....

⁸André Veinstein, *Pozorišna režija: Njena estetska uloga*, prevod M. Šafarik i I. Pavlović-Marković (Beograd: Univerzitet umjetnosti, 1983), 119-300.

Primjer za poglavlje:

U fusnoti:

.....

⁹André Veinstein, *Pozorišna režija: Njena estetska uloga*, prevod M. Šafarik i I. Pavlović-Marković (Beograd: Univerzitet umjetnosti, 1983), (3).

Napomena:

Prilikom navođenja izvora u **bibliografiji radova**, oznake za stranicu, dio ili poglavlje knjige se u okviru iste **NE** navode.

4.1.7. E-knjiga na Internetu

Pored štampanih izdanja knjiga, u upotrebi se nalaze i elektronske knjige (e-knjige). Prilikom navođenja ove vrste djela potrebni elementi su:

Za fusnotu:

Ime(na) ili inicijali i prezime(na) autora, *Naziv djela* (Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja), web adresa ili URL, (datum pristupa).

Za bibliografiju radova:

Prezime(na) i ime(na) ili inicijali autora. *Naziv djela*. Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja, web adresa ili URL, (datum pristupa).

Primjer:

U fusnoti:

.....

¹⁰Mikhail Iampolski, *The memory of Tiresias – Intertextuality and Film* (Los Angeles: University of California Press, 1998) <http://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft4779n9q5&brand=ucpress>, (1. august 2011).

U bibliografiji radova:

Iampolski, Mikhail. *The memory of Tiresias – Intertextuality and Film*. Los Angeles: University of California Press, 1998 <http://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft4779n9q5&brand=ucpress>, (1. august 2011).

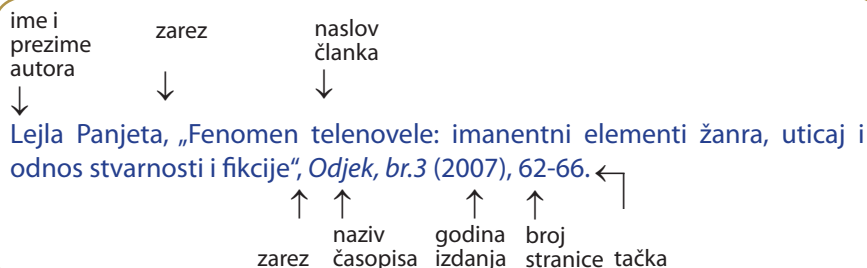
4.2. Članci

Prilikom navođenja referenci za članke potrebni elementi su:

Za fusnotu:

Ime(na) ili inicijali i prezime(na) autora, „Naslov članka“, *Naziv časopisa*, izdanje (godina izdavanja), tačan broj stranice.

Pojašnjenje:

Za bibliografiju radova:

Prezime(na) i ime(na) ili inicijali autora. „Naslov članka“. *Naziv časopisa*, izdanje (godina izdavanja).

Pojašnjenje:

4.2.1. Članak objavljen u stručnom časopisu

Primjer:

U fusnoti:

.....

¹Jasmina Musabegović, „Tvrtko Kulenović – saputništvo“, rad u okviru specijalnog priloga Čovjekova porodica – Književno djelo Tvrтка Kulenovića, *Odjek*, br. 2 (2009), 52-53.

U bibliografiji radova:

Musabegović, Jasmina. „Tvrtko Kulenović – saputništvo“, rad u okviru specijalnog priloga Čovjekova porodica – Književno djelo Tvrтка Kulenovića. *Odjek*, br. 2 (2009).

4.2.2. Članak objavljen u elektronskom obliku

Primjer 1:

U fusnoti:

.....

²Jasmina Musabegović, „Tvrtko Kulenović – saputništvo“, rad u okviru specijalnog priloga Čovjekova porodica – Književno djelo Tvrтка Kulenovića, *Odjek*, br. 2 (2009) <http://www.odjek.ba/arhiva/18/prilog.pdf>, (1. august 2011).

U bibliografiji radova:

Musabegović, Jasmina. „Tvrtko Kulenović – saputništvo“, rad u okviru specijalnog priloga Čovjekova porodica – Književno djelo Tvrтка Kulenovića. *Odjek*, br. 2 (2009) <http://www.odjek.ba/arhiva/18/prilog.pdf>, (1. august 2011).

Primjer 2:**U fusnoti:**

.....

³Mirko Jurak, „Commitment and character portrayal in the British politico-poetic drama of the 1930s“, *Educational theatre journal*, no. 3 (1974) <http://www.jstor.org/stable/3206079>, (1. august 2011).

U bibliografiji radova:

Jurak, Mirko. „Commitment and character portrayal in the British politico-poetic drama of the 1930s“. *Educational theatre journal*, no. 3 (1974) <http://www.jstor.org/stable/3206079>, (1. august 2011).

4.2.3. Novinski članak

Prilikom referenisanja novinskih članaka nije potrebno navoditi tačan broj stranice. Dovoljno je navesti broj, slovo ili naziv sekcije u kojoj se članak nalazi.

Primjer:**U fusnoti:**

.....

⁴Dan Barry, „A Mill Closes, and a Hamlet Fades to Black“, *New York Times* (February 16, 2001), sec. A.

U bibliografiji radova:

Barry, Dan. „A Mill Closes, and a Hamlet Fades to Black“. *New York Times*. February 16, 2001, sec. A.

4.2.4. Novinski članak na Internetu

Novinski članak na internetu se navodi po istom principu kao i printani novinski članak. Potrebno je još samo navesti URL web stranice i datum pristupa.

4.3. Druge vrste dokumenata

4.3.1. Diplomski rad, magistarski rad i disertacija

Pravilo pri upotrebi ovih materijala je da se navode sljedeći podaci:

Za fusnotu:

Ime(na) ili inicijali i prezime(na) autora, „Naslov djela“ (Mjesto izdavanja: Izdavač, vrsta djela, godina izdavanja), tačan broj stranice.

Za bibliografiju radova:

Prezime(na) i ime(na) ili inicijali autora. „Naslov djela“. Mjesto izdavanja: Izdavač, vrsta djela, godina izdavanja.

Primjer:

U fusnoti:

.....

¹Lejla Panjeta, „Mitološka platforma mehanizma ubjeđivanja kroz sinestetičke filmske poruke: Savremeni američki film“ (Tuzla: Filozofski fakultet, doktorska disertacija, 2006), 12.

U bibliografiji radova:

Panjeta, Lejla. „Mitološka platforma mehanizma ubjeđivanja kroz sinestetičke filmske poruke: Savremeni američki film“. Tuzla: Filozofski fakultet, doktorska disertacija, 2006.

4.3.2. Dokumenti s Interneta

Prilikom referensiranja ove vrste materijala potrebni elementi su:

Za fusnotu:

Ime(na) ili inicijali i prezime(na) autora, „Naziv dokumenta“, Naziv časopisa (datum objave) URL web strane, (datum pristupa).

Za bibliografiju radova:

Prezime(na) i ime(na) ili inicijali autora. „Naziv dokumenta“. Naziv časopisa. (Datum objave) URL web strane. (Datum pristupa).

U fusnoti:

.....

¹Skupština Kantona Sarajevo, „Zakon o prosvjetnoj inspekciji“, *Službene novine Kantona Sarajevo*, br. 9 (2000) <http://portal.monks.ba/start/Portals/0/Zakon%20o%20prosvjetnoj%20inspekciji.doc>, (1. august 2011).

U bibliografiji radova:

Skupština Kantona Sarajevo. „Zakon o prosvjetnoj inspekciji“. *Službene novine Kantona Sarajevo*, br. 9 (2000) <http://portal.monks.ba/start/Portals/0/Zakon%20o%20prosvjetnoj%20inspekciji.doc>. (1. august 2011).

4.3.3. Katalozi i poster

Prilikom navođenja izvora za kataloge i postere, potrebni elementi su:

Za fusnotu:

Ime(na) ili inicijali i prezime(na) autora, *Naslov kataloga/postera* (Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja).

Za bibliografiju radova:

Prezime(na) i ime(na) ili inicijali autora. *Naslov kataloga/postera*. Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja.

Primjer:**U fusnoti:**

.....

¹Jean-Francois Daoulay, *Vive Le Talent* (Sarajevo: Amos graf., 2000).**U bibliografiji radova:**Daoulay, Jean-Francois. *Vive Le Talent*. Sarajevo: Amos graf., 2000.**4.3.4. Umjetnine i fotografije**

Prilikom navođenja izvora za umjetnine i fotografije, potrebni elementi su:

Za fusnotu:

Ime(na) ili inicijali i prezime(na) autora, „Naslov djela“, medij (informacija o kolekciji, godina objave).

Za bibliografiju radova:

Prezime(na) i ime(na) ili inicijali autora. „Naslov djela“. (Informacija o kolekciji, godina objave). Medij.

Napomena:

- Ukoliko autor djela nije poznat, referencu započnite s nazivom istog;
- Ukoliko ste umjetnini ili fotografiji pristupili putem Interneta, navedite još i URL web strane i datum pristupa.

Primjer:**U fusnoti:**

.....

¹“Evo čovjeka“, bakrorez (kolekcija Manastira Simonpetra, 1993) <http://digital.nb.rs/direct.php?sign=GM-314-21>, (1. august 2011).

U bibliografiji radova:

“Evo čovjeka”. (Kolekcija Manastira Simonpetra, 1993). Bakrorez
<http://digital.nb.rs/direct.php?sign=GM-314-21>, (1. august 2011).

4.3.5. Zakonodavni i sudski akti

Prilikom navođenja zakona, pravilnika ili uputa potrebni elementi su:

„Naziv publikacije u kojoj je zakon objavljen“, *Naziv zakona* broj/ godina.

Primjer:**U fusnoti:**

.....
¹ „Službeni glasnik BiH“, *Zakon o autorskom i srodnim pravima u Bosni i Hercegovini* br. 63/2010.

U bibliografiji radova referenca se navodi po istom principu.

4.3.6. Film i televizija

Prilikom navođenja ove vrste sadržaja potrebni elementi su:

Za film**Za fusnotu:**

Naslov djela, medij, redatelj (Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja).

Za bibliografiju radova:

Naslov djela. Redatelj. Mjesto izdavanja: Izdavač, godina izdavanja. Medij.

Primjer:

U fusnoti:

.....

¹*Thelma & Louise*, videocassette, directed by Ridley Scott (Culver City: MGM/UA Home Video, 1992).

U bibliografiji radova:

Thelma & Louise. Directed by Ridley Scott. Culver City: MGM/UA Home Video, 1992. Videocassette.

Za televiziju

Za fusnotu:

„Naziv epizode“, medij, broj epizode *Naziv serije* (Emiter, period emitovanja programa; Distributer, datum izdavanja).

Za bibliografiju radova:

„Naziv epizode“. Broj epizode *Naziv serije*. Emiter, period emitovanja programa; Distributer, datum izdavanja, medij.

Primjer:

U fusnoti:

.....

¹“A Place of His Own”, DVD, 1976. episode of *Happy Days* (ABC, 1974-1984; Paramount, 2008).

U bibliografiji radova:

“A Place of His Own”. 1976. episode of *Happy Days*. ABC, 1974-1984; Paramount, 2008. DVD.

4.3.7. Zvučni zapis

Prilikom referensiranja ove vrste sadržaja, potrebni elementi su:

Za fusnotu:

Ime(na) ili inicijali i prezime(na) kompozitora, *Naziv djela*, Kompanija koja je snimila sadržaj broj snimka – medij.

Za bibliografiju radova:

Prezime(na) i ime(na) ili inicijali kompozitora. *Naziv djela*. Kompanija koja je snimila sadržaj broj snimka – medij.

Primjer:

U fusnoti:

.....

¹Virginia Eskin, *Fluffy Ruffle Girls: Women in Ragtime*, Northeastern Records NR 9003-CD.

U bibliografiji radova:

Eskin, Virginia. *Fluffy Ruffle Girls: Women in Ragtime*. Northeastern Records NR 9003-CD.

4.3.8. Intervju

Intervju treba biti naveden na sljedeći način:

- **Ukoliko sami vodite intervju:**

Za fusnotu:

Intervju sa ime i prezime intervjuisanog (Mjesto i/ili vrsta intervjuja, Puni datum).

Za bibliografiju radova:

Intervju sa prezime i ime intervjuisanog. Mjesto i/ili vrsta intervjuja, Puni datum.

Primjer 1:

U fusnoti:

.....

¹Intervju sa Danisom Tanovićem (Akademija scenskih umjetnosti u Sarajevu, lični intervju, 21.04.2011).

U bibliografiji radova:

Intervju sa Tanović, Danisom. Akademija scenskih umjetnosti u Sarajevu. Lični intervju, 21.04.2011.

- **Ukoliko intervju vodi druga osoba:**

Ime i prezime intervjuera, Intervju sa ime i prezime intervjuisanog (Mjesto i/ili vrsta intervjuja, puni datum).

Primjer 2:

U fusnoti:

.....

²Adnan Dizdarević, Intervju sa Danisom Tanovićem (Akademija scenskih umjetnosti u Sarajevu, lični intervju, 21.04.2011).

U bibliografiji radova:

Dizdarević, Adnan. Intervju sa Tanović, Danisom. Akademija scenskih umjetnosti u Sarajevu. Lični intervju, 21.04.2011.

5. BIBLIOGRAFIJA RADOVA

A. KNJIGE

- Anić B. et al. *Rječnik stranih riječi*. Beograd: Biografika a.d. Subotica, 2001.
- Arslanagić, M. i Kadić, S. eds. *Priručnik za navođenje izvora u naučnim i stručnim radovima*. Sarajevo: Ekonomski fakultet, 2010.
- Marković I. ed. *Priručnik za navođenje izvora u naučnim i stručnim radovima*. Banja Luka: Pravni fakultet, 2011.
- Zelenika, P. *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet, 2001.

B. OSTALO

- *Chicago Manual of Style: Documentary Note or Humanities Style*. (Williams College Libraries, 2003) <http://library.williams.edu/citing/styles/chicago1.php>. (1. august 2011).
- *Chicago Style Citation Guide*. (Ripon: Ripon College, 2009) <http://www.ripon.edu/library/support/ChicagoCitationGuide.htm>. (1. august 2011).
- Fryer, Judith. *Chicago Manual of Style Sample Citations*. (Myrin Library, 2002) http://myrin.ursinus.edu/help/resrch_guides/cit_style_chicago.htm. (1. august 2011).
- Harris R. *The plagiarism handbook: struggles for preventing, detecting and dealing with plagiarism*. Pyczak Publishing, 2001. Citirano prema Central Queensland University. *Harvard (author-date) referencing guide*. January 2010. <http://www.library.uow.edu.au/content/groups/public/@web/@health/documents/doc/uow025425.pdf>. (1. august 2011).

- *Historijat otvorene scene Obala* http://www.asu.unsa.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=136&Itemid=159&lang=hr. (1. august 2011).
- Purdue Online Writing Lab. *Chicago Manual of Style*. (2010) <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/717/5/>. (1. august 2011).
- *Top dokumentarci* <http://www.dokumentarci.com/topvideos.html>. (1. august 2011).

A KADEMIJA
S CENSKIH
U MJETNOSTI
S ARAJEVO